

25. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
26. Трудове право України: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. В.О. Кучера. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 564 с.
27. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

ОСОБЛИВОСТІ СПРАВЛЯННЯ ПЛАТИ ЗА ЗЕМЛЮ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Сенчук Ігор Іванович, Доктор економічних наук, Кандидат юридичних наук, доцент, Доцент кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики Харківського національного університету внутрішніх справ

Земельний кодекс України визначає що Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави [1; ч.1., ст.1]. У ст. 206 Земельного кодексу України наголошено, що Використання землі в Україні є платним. Об'єктом плати за землю є земельна ділянка. Плата за землю справляється відповідно до закону.

Податковий кодекс України визначає платниками плати за землю: платників земельного податку (власників земельних ділянок, земельних часток (паїв); землекористувачів, яким відповідно до закону надані у користування земельні ділянки державної та комунальної власності на правах постійного користування) та платників орендної плати - землекористувачів (орендарів) земельних ділянок державної та комунальної власності на умовах оренди [2; ст. 269].

Об'єктом оподаткування платою за землю є земельні ділянки, які перебувають у власності, земельні частки (паї), які перебувають у власності, земельні ділянки державної та комунальної власності, які перебувають у володінні на праві постійного користування, та земельні ділянки державної та комунальної власності, надані в користування на умовах оренди (ст. 270 Податкового кодексу України).

Наша країна зараз, через підступний напад та розпочату російською федерацією війну в Україні переживає доволі непрості часи. Реалії змушують вносити багато коректив до нашого звичного життя, в тому рахунку й до правового регулювання суспільних відносин фактично у всіх сферах. Виникає необхідність суттєвої зміни окремих норми законодавчих актів на

період дії воєнного стану. Звичайно, що це торкнулося і до того складних питань земельних відносин. І тому питання оподаткування землі наразі потребує окремої уваги.

15 березня 2022 року Верховною Радою України було прийнято Закон № «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» [3].

Даний Закон передбачає впровадження змін до Податкового кодексу України, зокрема тимчасово, на період з 1 березня 2022 року по 31 грудня року, наступного за роком, у якому припинено або скасовано воєнний, надзвичайний стан, не нараховується та не сплачується плата за землю (земельний податок та орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності) за земельні ділянки (земельні частки (паї), що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями російської федерації, та перебувають у власності або користуванні, у тому числі на умовах оренди, фізичних або юридичних осіб, а також за земельні ділянки (земельні частки (паї), визначені обласними військовими адміністраціями як засмічені вибухонебезпечними предметами та/або на яких наявні фортифікаційні споруди [3; п.69.14].

Як бачимо, ця норма не є абсолютною, тому що зміни стосуються лише плати за землю, якими в розумінні Податкового кодексу України є земельний податок та орендна плата. Таким чином, під дію Закону не підпадають будь які зміни у розрахунках за договорами емфітевзису, суперфіцію, сервітуту. Такі розрахунки як і раніше, здійснюватимуться у загальному порядку. Сама така ситуація стосується і сплати за користування земельними ділянками, що перебувають у приватній власності. Тут діють насамперед договірні відносини – а отже будуть застосовуватися загальні правила.

Таким чином, об'єктами нашого дослідження стосовно пільгового режиму нарахування та стягнення плати за землю залишаються:

земельні частки (паї)/земельні ділянки приватної форми власності;

земельні ділянки, які перебувають у користуванні на праві постійного користування;

орендовані земельні ділянки державної/комунальної власності.

Але, при обчисленні плати за землю, слід враховувати, що відповідно до Податкового кодексу України розмір ставок оподаткування та пільги встановлюються Верховною Радою АРК та органами місцевого самоврядування. Тож, враховуючи, що встановлення ставок здійснюється органами місцевого самоврядування, і, відповідно, носить ознаки регуляторного акту, це могло би викликати деякі, в тому рахунку й бюрократичні, складнощі. Але, 24 березня 2022 року було прийнято Закон «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану».

І згідно із цим Законом на період дії воєнного чи надзвичайного стану сільські, селищні, міські ради та ради об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, мають право приймати рішення про встановлення місцевих податків та/або зборів та податкових пільг із сплати місцевих податків та/або зборів без застосування процедур, передбачених Законом України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності". У разі введення воєнного чи надзвичайного стану в окремих місцевостях України положення цього підпункту поширюється виключно на представницькі органи територіальних громад відповідних адміністративно-територіальних одиниць, на території яких введено воєнний чи надзвичайний стан".

Наступним питанням, важливим для нашого дослідження, є питання визначення статусу земельних ділянок (земельних часток (паїв), що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації, або земельних ділянок (земельних часток (паїв), визначених обласними військовими адміністраціями як засмічені вибухонебезпечними предметами та/або на яких наявні фортифікаційні споруди.

Закон № 2120-ІХ встановлює, що перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації, визначається Кабінетом Міністрів України. Але, станом до грудня 2022 року затвердженого Переліку не було затверджено. Було видано лише Наказ Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 25.04.2022 № 75 Про затвердження Переліку територіальних громад, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні) станом на 10 листопада 2022 року (із змінами) [5], який не міг слугувати підставою для застосування податкових знижок. Відповідно, питання залишалося неврегульованим, позбавляючи платників податків можливості скористатися запропонованими у Законі 2120-ІХ пільгами.

Лише 6 грудня 2022 року було прийнято відповідну Постанову Кабінету міністрів за № 1364 «Деякі питання формування переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією» [5]. Але фактично ця Постанова набирає чинності з 25.12.2022 року. І вже на підставі цього платники податків зможуть скористатися можливістю застосувати пільги щодо сплати земельного податку.

Окрім цього, слід враховувати зміни, які були внесені до Податкового кодексу України Законом 2120-ІХ, зокрема внесені до п. 129.9 ст. 129 ПКУ, у зв'язку із чим пеня не нараховується, а нарахована пеня підлягає анулюванню у випадку вчинення діяння (дії або бездіяльності) особою внаслідок введення воєнного, надзвичайного стану.

Тож, попри те, що податкове законодавство є доволі складним та неоднозначним, законодавець все ж таки надав змогу платникам земельного податку отримати таку необхідну їм пільгу. Додає підстав відчувати себе децю

захищеними і введені в дію норми щодо скасування штрафів і пені під час воєнного стану.

Використані джерела:

28. Земельний кодекс України.; Кодекс, Закон від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення 14.12.2022 р.)
29. Податковий кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 14.12.2022 р.)
30. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану. Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення 14.12.2022 р.)
31. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану. Закон України від 24.03.2022 № 2142-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text> (дата звернення 14.12.2022 р.)
32. Про затвердження Переліку територіальних громад, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні) станом на 10 листопада 2022 року. Мінреінтеграції; Наказ, Перелік від 25.04.2022 № 75. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0453-22%23Text#Text> (дата звернення 14.12.2022 р.)
33. Деякі питання формування переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією. Постанова Кабінету Міністрів України; Форма типового документа, Перелік від 06.12.2022 № 1364. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1364-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 14.12.2022 р.)